

Betydelsen av bedömning av utländsk utbildning för etablering på arbetsmarknaden

En kunskapsöversikt

Betydelsen av bedömning av utländsk utbildning för etablering på arbetsmarknaden

En kunskapsöversikt

Betydelsen av bedömning av utländsk utbildning för etablering på arbetsmarknaden

En kunskapsöversikt

UHR:s rapportserie 2022:1, Universitets- och högskolerådet, mars 2022

Kontaktperson: Sara Ahlstedt

ISBN 978-91-7561-096-2

För mer information om myndigheten och våra publikationer, se www.uhr.se.

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	6
Summary	7
Inledning	8
Studien <i>Erkännande av utländsk utbildning – ett verktyg för integration?</i>	8
Bedömning av utländsk utbildning.....	9
Integration.....	13
Erkännande av tidigare lärande	15
Erkännande av tidigare lärande som koncept	15
Bedömning av utländsk utbildning som verktyg för arbetsmarknadsetablering	17
Bedömningens syfte.....	17
Bedömning av utländsk utbildning och arbetsmarknadsetablering.....	20
Vem drar nytta av en bedömning?.....	23
Bedömning av utländsk utbildning bortom arbetsmarknadsetablering.....	27
Utländsk utbildning och efterfrågan på utbildning på svensk arbetsmarknad	28
Efterfrågan på utbildning och integration på arbetsmarknaden	28
Slutsatser	32
Referenser	34

Förord

Integration och arbetsmarknadsetablering för personer som har invandrat till Sverige är, och har under en längre tid varit, en viktig fråga. Det finns en samsyn om att erfarenheter och kvalifikationer som har förvärvats utomlands är viktiga att ta till vara, både för individen och för samhället. Personer som har invandrat till Sverige och har utländsk utbildning kan ha svårare att dra nytta av sina kvalifikationer på arbetsmarknaden än personer som har förvärvat sin utbildning i Sverige. De är i mindre utsträckning etablerade på arbetsmarknaden och har mer sällan arbeten som matchar utbildningsnivå och -inriktning.

Universitets- och högskolerådet (UHR) har ett uppdrag att bedöma formell utländsk utbildning för att underlätta för personer med utländsk examen på gymnasial, eftergymnasial yrkesinriktad och akademisk nivå att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden eller kunna gå vidare till studier. Bedömningarna bidrar på så sätt till den invandrade personens integrationsprocess.

Den kunskap som i dag finns om bedömning av utländsk utbildning, såväl generellt som i relation till arbetsmarknadsetablering och integration, är relativt begränsad och inte helt aktuell. UHR vill bidra till att öka den. Denna kunskapsöversikt är en utgångspunkt för myndighetens fortsatta arbete med frågorna. Samtidigt har översikten ett värde i sig då den bidrar till att samla kunskap på området, vilket inte gjorts tidigare.

Eino Örnfeldt
Generaldirektör, UHR

Sammanfattning

Den här kunskapsöversikten kartlägger den svenska och internationella litteratur som finns på området bedömning av formell utländsk utbildning. Litteraturen som täcks fokuserar i stor utsträckning på akademisk utbildning och visar att bedömning av en persons utländska akademiska utbildning förbättrar utsikterna för att etablera sig på arbetsmarknaden i det land personen invandrat till. Utöver att underlätta det initiala inträdet på arbetsmarknaden går det också att se att den som har fått sin utländska akademiska utbildning bedömd även löper mindre risk att vara överkvalificerad för det yrke hen verkar inom.

Personer i Sverige som befinner sig tidigt i sin karriär och har en specifik eller yrkesinriktad akademisk utbildning drar stor nytta av att få sin utbildning erkänd. En bedömning ger ännu större fördel för de personer som utöver detta också har invandrat till Sverige från ett europeiskt land för att återförenas med familj. Litteraturen visar att de etablerar sig snabbare på arbetsmarknaden och i större utsträckning har jobb som matchar deras utbildningsnivå och -inriktning än andra grupper som också fått sin utländska utbildning erkänd.

Sammantaget är det tydligt att en akademisk utbildning ökar chanserna för arbetsmarknadsetablering, oavsett om den är förvärvad i Sverige eller utomlands. Att avlägga en examen, ta poäng eller komplettera sin utländska utbildning vid ett svenskt lärosäte ger dock en ännu större fördel.

Litteraturen visar att det saknas studier som undersöker hur en bedömning av utländsk gymnasie- eller eftergymnasial yrkesinriktad utbildning påverkar etableringen på arbetsmarknaden. Det saknas också kunskap om hur en bedömning påverkar personer att gå till vidare studier, oavsett vilken utbildningsnivå studierna bedrivs på. Andra områden där kunskapen är begränsad rör arbetsgivares kännedom om bedömning av utländsk bedömning, bedömningens påverkan på arbetsmarknadsetablering över tid och hur bedömning av utländsk utbildning mer specifikt kan fylla en funktion i en större integrationsprocess.

Summary

This review examines Swedish and international literature concerning the recognition of foreign educational qualifications. The literature reviewed primarily focuses on academic degrees. The literature shows that when an immigrant's qualifications are recognized by the country of immigration, it improves their chances of success in the labour market. In addition to easing their initial entry into the labour market, a person whose foreign qualifications are recognised is less likely to be over-qualified for the job they have.

In Sweden, those in the early stages of their career who have a specialty or professional degree benefit significantly from the recognition of their qualifications. They benefit even more if they have immigrated to Sweden from a European country for reasons of family reunification. The literature shows that they enter the labour market more rapidly and are more likely to work in jobs that match their educational level and profession compared to other groups whose foreign qualifications are also recognised.

Overall, it is clear that possessing academic qualifications increases a person's likelihood to establish themselves in the Swedish labour market, whether the qualifications are acquired in Sweden or abroad. However, having a degree, credits, or a supplement to a foreign degree from a Swedish higher educational institution is shown to be even more beneficial.

It is clear from the literature that there is a lack of studies that examine how the recognition of foreign upper-secondary or post-secondary vocational studies affects individuals' establishment in the labour market. There is also a knowledge gap regarding the affect recognition has on whether a person will continue to study, at any level. There are additional gaps in the literature regarding the extent of employers' familiarity with the recognition of foreign qualifications, the effect of recognition on individuals' success the labour market over time, and the role of recognition in the broader process of integration.

Inledning

Universitets- och högskolerådet (UHR) genomför under 2021–2023 studien *Erkännande av utländsk utbildning – ett verktyg för integration?* för att undersöka hur myndighetens bedömningar av utländska utbildningar bidrar till integrationen för personer som har invandrat till Sverige. Personerna som undersöks i studien har ansökt om, och fått, en bedömning av sin formella utländska utbildning. Utbildningen kan vara gymnasial, eftergymnasial yrkesinriktad eller akademisk. Studiens syfte är att bredda och fördjupa kunskapen om relationen mellan integration och bedömning genom att undersöka på vilket sätt bedömningar bidrar till etablering på den svenska arbetsmarknaden.

Den här kunskapsöversikten utgör en kunskapsram för studien. Förhoppningen är att översikten också ska bidra till att öka kunskapen om bedömning av utländsk utbildning som ett verktyg för arbetsmarknadsetablering och integration för personer som har invandrat till Sverige.

Bedömning av formell utländsk utbildning är ett förhållandevis nytt forskningsområde. Översikten kartlägger den relativt begränsade litteratur, både svensk och internationell, som hittills har producerats samt litteratur som undersöker kopplingarna mellan utländsk utbildning, integration och etablering på svensk arbetsmarknad. Endast den typ av bedömning av utländsk utbildning som görs mot icke-reglerade yrken¹ är inkluderad i kunskapsöversikten.

Studien *Erkännande av utländsk utbildning – ett verktyg för integration?*

Kunskapsöversikten är den första av ett antal publikationer som ingår i UHR:s studie. Studien fokuserar på olika delar av området bedömning av utländsk utbildning och integration som det relaterar till etablering på arbetsmarknaden. Den undersöker bland annat vem som ansöker om bedömning av utländsk utbildning och hur en bedömning påverkar etableringen och kvalifikationsmatchningen på arbetsmarknaden.

Vilken betydelse en bedömning av utländsk utbildning har för personer som går vidare till studier studeras också. Vidare undersöks hur bedömningar används av olika samhällsfunktioner som har i uppdrag att lotsa invandrade personer till arbetsmarknaden och vilken kunskap arbetsgivare som anställer personer med gymnasial och eftergymnasial yrkesinriktad utbildning har om bedömning av utländsk utbildning. Studien följer också upp rapporten

---

1. Det finns yrken som är reglerade genom att det i svensk lag är skrivet vad som krävs för att få arbeta inom yrket. Det gäller till exempel många hälso- och sjukvårdsyrken och pedagogiska yrken så som lärare och förskollärare. Kunskapsöversikten inkluderar inte bedömning av utbildning mot sådana reglerade yrken.

Effekter av utlåttandet över utländsk högskoleutbildning (UHR 2014) för att undersöka hur etablering och kvalifikationsmatchning på arbetsmarknaden har utvecklats över tid för personer som fått ett utlåtande över sin utländska akademiska utbildning.

Kvalifikationsmatchning innebär att en person har ett arbete och en inkomst som motsvarar hens utbildningsnivå och -inriktning.

Den övergripande studiens syfte och målgrupper

Syftet med studien är att ta fram kunskap som ska komma samhället i stort till nytta. Det inkluderar UHR så väl som andra myndigheter och relevanta samhällsaktörer. Mer specifikt ska studien bidra till att öka kunskapen inom två olika områden. För det första hur individen använder sig av en bedömning i sin integrationsprocess. För det andra hur arbetsgivare och relevanta samhällsaktörer använder sig av bedömningar när personer med utländsk utbildning etablerar sig på den svenska arbetsmarknaden.

Målgrupperna för studien är främst arbetsmarknadens parter, myndigheter och andra relevanta samhällsaktörer som deltar i arbetsmarknadsetablerings- och matchningsprocesser för invandrade personer. Även internationella nätverk som ENIC-NARIC² och Taicep³ är en målgrupp. Kunskapen som genereras kan även ge UHR:s bedömningsverksamhet ytterligare underlag för utveckling av den interna och externa verksamheten.

Bedömning av utländsk utbildning

Bedömning och erkännande av utländsk utbildning har förekommit i olika former i flera länder de sista decennierna. I Sverige har det gjorts bedömningar sedan 1970-talet. För högre utbildning började praktiken och metoden för erkännande utvecklas i snabbare takt när Lissabonkonventionen om erkännande av utländska examina för högre utbildning, trädde i kraft vid millennieskiftet.⁴ Sverige är ett av cirka femtio länder som ratificerat konventionen. Den är införlivad i svensk lagstiftning genom högskoleförordningen.⁵

Det internationella ramverket

Lissabonkonventionen utvecklades i samarbete mellan Europarådet och Unesco. Konventionens principer innebär att de anslutna länderna ska

2. European Network of Information Centres/National Academic Recognition Information Centre
3. The Association for International Credential Evaluation Professionals
4. Sveriges internationella överenskommelser, SÖ 2001:46. *Konvention om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen. Lissabon den 11 april 1997.*
5. Lissabonkonventionens grundprinciper finns främst i Högskoleförordningens (HSF 1993:100 till och med SFS 2021:929) sjätte och sjunde kapitel gällande regler för erkännande och tillgodoräkning på högskolenivå respektive erkännande avseende grundläggande behörighet till högre studier.

erkänna varandras examina och utbildningar. Syftet är att underlätta för tillträde till högskolestudier på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå samt tillgodoräknande av studieperioder. Tanken är också att konventionen ska underlätta för individer att söka arbete i ett annat land än där de genomfört sin utbildning⁶.

För att utveckla det praktiska arbetet med erkännande av andra länders utbildningsbevis enligt Lissabonkonventionens principer inrättade EU och Europarådet i samarbete med Unesco 1994 nätverket NARIC (National Academic Recognition Information Centre) som verkar inom EU, och nätverket ENIC (European Network of Information Centres), som verkar inom Unesco. Sveriges nationella ENIC-NARIC-kontor är placerat inom UHR.⁷

Parallellt med Lissabonkonventionen har den så kallade Bolognaprocessen utvecklats. Målet med Bolognaprocessen är att utveckla Europa till ett sammanhållet område för högre utbildning där det är lätt för studenter och arbetsökande akademiker att röra sig över de europeiska nationsgränserna. I dag är 48 länder anslutna till samarbetet⁸.

Utöver Lissabonkonventionen och Bolognaprocessen finns också den europeiska referensramen för kvalifikationer, EQF. Den är ett verktyg som ska underlätta överförbarheten av kvalifikationer mellan länder i Europa för arbete eller studier. Verktyget omfattar idag 38 länder i Europa. Sverige beslutade 2016 om en svensk referensram, SeQF, som utgår från det europeiska ramverket.⁹

Utvecklingen av bedömning av utländsk utbildning i Sverige

I Sverige har olika myndigheter haft uppdraget att bedöma formell utländsk utbildning i någon form sedan 1977¹⁰. Sedan 2013 ligger ansvaret samlat hos UHR. Idag bedöms examina av tre slag: gymnasial, eftergymnasial yrkesinriktad och akademisk utbildning.

En bedömning av formell utländsk utbildning ska underlätta för personer med sådan utbildning att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden eller gå vidare till studier. Den som har en utländsk utbildning och har uppehålls-

-
6. UHR. *Lissabonkonventionen underlättar studier i annat land*. <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/enic-naric-sverige/Lissabonkonventionen/>
  7. UHR. *ENIC-NARIC Sverige*. <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/enic-naric-sverige/>
  8. Europeiska kommissionen. *Bolognaprocessen och det europeiska området för högre utbildning*. https://ec.europa.eu/education/policies/higher-education/bologna-process-and-european-higher-education-area_sv
  9. UHR. *Referensramar för svenska kvalifikationer och examina*. <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/enic-naric-sverige/referensramar-for-svenska-kvalifikationer/>
  10. Gymnasiala utbildningar började bedömas redan 1977, först inom Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ), därefter inom Verket för högskoleservice (VHS) och sedan 2013 inom UHR. Utländsk akademisk utbildning började bedömas i Sverige 1987, först inom Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ), sedan inom Verket för högskoleservice (VHS), mellan 1995 och 2012 inom Högskoleverket (HSV) och sedan 2013, då myndigheten bildades, inom UHR. Eftergymnasiala yrkesutbildningar började bedömas 2010 av Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) i samarbete med VHS, innan verksamheten flyttades till UHR 2013.

tillstånd eller medborgarskap i Sverige eller i ett annat EU-land, alternativt har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige, kan ansöka om en bedömning.

Den svenska bedömningsprocessen

Den svenska bedömningsprocessen består i att UHR verifierar att ett utländskt utbildningsdokument är korrekt utfärdat av ett erkänt lärosäte eller någon annan utbildningsinstitution i utlandet. Lärosätet eller utbildningsinstitutionen ska omfattas av landets kvalitetssäkringssystem. Sedan bedöms utbildningens syfte, nivå, omfattning och inriktning och jämförs slutligen med närmast motsvarande examen i Sverige. Den sökande får sedan antingen ett utlåtande eller en avskrivning över sin utländska utbildning.¹¹

Ett **utlåtande** är ett nationellt erkännande av en utländsk utbildning för vidare studier eller arbete i Sverige.

I utlåtandet beskrivs var den utländska utbildningen har bedrivits, vilken examen den har lett till i utbildningslandet och vilken examen den motsvarar i det svenska utbildningssystemet. Utbildningen måste vara formellt avslutad och erkänd av utbildningslandets behöriga myndigheter. Det bör också finnas ett formellt kvalitetssäkringssystem i utbildningslandet. Utbildningen bör dessutom dokumenteras med formellt utfärdade, officiella dokument.

Utlåtandet är en rekommendation och inte ett juridiskt bindande beslut.

En **avskrivning** är information om att den utländska utbildningen inte har kunnat bedömas. Avskrivningen inkluderar ofta kortfattade hänvisningar om vart den sökande kan vända sig ifall hen vill studera vidare i Sverige eller få sin reella kompetens bedömd.

Bedömning är inte detsamma som validering

Det är inte ovanligt att bedömning av formell utbildning förväxlas med validering. I båda fallen rör det sig om metoder för att erkänna en individs tidigare lärande men formerna för de två processerna skiljer sig åt. I korta drag handlar skillnaden mellan bedömning och validering om vilken typ av kompetens som ska erkännas och hur kompetensen fastställs.

Kunskap som en person tillägnat sig genom dokumenterade studier på ett formellt erkänt lärosäte, gymnasieskola, yrkeshögskola eller vid annan etablerad och för sammanhanget relevant institution brukar refereras till som formell kompetens.¹² Ett formellt utbildningssystem kännetecknas av

11. Om en sökande av flyktingskäl eller andra giltiga skäl inte kan visa upp fullständig dokumentation kan det ändå vara möjligt att bedöma utbildningen. En sådan bedömning kan resultera i antingen ett utlåtande eller, om dokumentationen inte anses räcka för en fullständig bedömning, en så kallad utbildningsbeskrivning. UHR bedömer ett fåtal ärenden utan dokumentation årligen.
12. SOU 2019:69. *Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande: slutbetänkande av valideringsdelegationen.*

att det regleras i lagar och förordningar och omfattas av någon form av kvalitetssäkring i nationella myndigheters regi.¹³ Det är denna formellt dokumenterade kompetens som är föremål för bedömning av utländsk utbildning.

Validering är ett vidare begrepp än bedömning och innebär att kunskaper, färdigheter och lärande på ett strukturerat sätt utvärderas, dokumenteras och ges formellt värde, oavsett hur kunskaperna, färdigheterna eller lärandet inhämtats.¹⁴ Det kan exempelvis handla om informella yrkeskunskaper från tidigare arbetslivserfarenhet eller kunskaper som inhämtats via icke-formella utbildningssammanhang eller från odokumenterad formell utbildning.¹⁵

Validering genomförs av olika anledningar och för olika grupper. Det kan till exempel handla om yrkesverksamma personer som är i omställning och behöver matchas mot ett nytt yrke eller behöver tillgodoräkna och synliggöra kompetens på grund av förändrade kvalifikationskrav. Det är också ett användbart verktyg för personer som står utanför arbetsmarknaden och som behöver kartlägga och få formella intyg på sin informella kompetens och/eller matchas mot arbetsmarknaden.¹⁶ Validering genomförs också för grupper som vill kvalificera sig för vidare utbildning, då genom att exempelvis tillgodoräkna arbetslivserfarenhet.¹⁷

Utländsk utbildning och reglerade yrken

I Sverige är vissa yrken reglerade genom svensk lag. Det innebär att det finns särskilda krav, exempelvis på en viss examen, auktorisation eller legitimation, för att kunna praktisera yrket. Det handlar till exempel om lärare eller vårdpersonal som läkare, sjuksköterskor och fysioterapeuter¹⁸.

För personer med utländsk utbildning från ett EU/EES-land som vill arbeta inom ett reglerat yrke kan en bedömning av utbildningen vara ett underlag för utfärdandet av legitimationen, men det är inget krav att ha en bedömning. Den behöriga myndigheten utfärdar den relevanta legitimationen. Det betyder att till exempel Skolverket ansvarar för att utfärda lärarlegitimationer och Socialstyrelsen för legitimationer inom vårdyrken.¹⁹

För personer med utländsk utbildning från tredjeländ²⁰ som vill arbeta inom ett reglerat yrke görs dels en bedömning av den utländska utbildningen, dels en

---

13. SOU 2018:29. *Validering i högskolan – för tillgodoräknande och livslångt lärande. Delbetänkande av Valideringsdelegationen 2015–2019.*

14. Nationellt uppdrag för utvecklingen av validering (NUKUV), *Utveckling av validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande inom högre utbildning 2019 f*, SOU 2019:69

15. SOU 2019:69

16. SOU 2017:18. *En nationell strategi för validering. Delbetänkande av Valideringsdelegationen 2015–2019.*

17. UHR. *En särskild valideringsinsats – avrapportering av regeringsuppdrag*. 2016. UHR. *Uppföljning av pilotverksamheten för bedömning av reell kompetens (REKO)*. 2019. SOU 2018:29

18. UHR. *Jag vill arbeta i Sverige*. <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/information-innan-ansokan/Arbeta-i-Sverige/>

19. UHR. *Reglerade yrken*. <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/information-innan-ansokan/Arbeta-i-Sverige/Reglerade-yrken/>

20. Tredjeländ avser länder utanför EES och Schweiz.

validering av yrkesfärdigheter och i vissa fall språkkunskaper. Bedömningen är då en av flera delar i prövningen för legitimation och behörighet. Även i dessa fall är det behörig myndighet som utfärdar legitimationen. Om den utländska utbildningen skulle sakna moment som enligt svensk reglering är nödvändiga för yrket kan de andra stegen av valideringen kompensera för det.²¹

Formellt lärande sker i det formella utbildningssystemet under ledning av lärare. Det är ofta uppdelat i nivåer och kan till exempel innehålla antagningskrav. Individer erhåller formella kvalifikationer, till exempel en examen, efter genomförda studier.

Formellt lärande skiljer sig från **icke-formellt** lärande vilket sker i organiserade former utanför det formella utbildningssystemet, till exempel kompetensutveckling i arbetet eller deltagande i kurser, och **informellt lärande** som sker när individen, ofta på egen hand, tar initiativ med syftet att förbättra sina färdigheter på ett område.

Integration

Integration är ett centralt begrepp i både den större studie som kunskapsöversikten är en del av, och i själva översikten. I dagligt tal associeras ordet integration ofta till en relativt ensidig process. Den ensidiga processen brukar betraktas som att en person som har invandrat till Sverige har skaffat bostad och arbete och, i alla fall delvis, anpassat sig till majoritetssamhällets beteenden, normer och kultur.²² Men integration kan också förstås som något ömsesidigt, en angelägenhet som rör hela samhället och som sker växelvis genom att individen och samhället gör förändringar och anpassningar under processen.²³

En definition av integrationsbegreppet

Studien *Erkännande av utländsk utbildning – ett verktyg för integration?* ska rymmas inom ramarna för UHR:s uppdrag. Den fokuserar därför på integration utifrån de sätt som bedömning av utländsk utbildning relaterar till integrationsbegreppet och -processen, ur både samhällets och individens perspektiv. Utgångspunkten i studien är att integration är en

---

21. SOU 2019:69

22. Bucken-Knapp, Gregg, Omanović, Vedran och Spehar, Andrea. *Institutions and Organizations of Refugee Integration: Bosnian-Herzegovinian and Syrian Refugees in Sweden*. Cham: Palgrave Macmillan, 2020. E-Bok.

Holmqvist, Emma, Omanović, Vedran och Urban, Susanne. *Organisation av arbetsmarknads- och bostadsintegration. Forskningsrapport*. SNS förlag: Stockholm, 2020.

23. Johnston, Vanessa, Vasey, Katie och Markovic, Milica. Social Policies and Refugee Resettlement: Iraqis in Australia. *Critical Social Policy*. Vol. 29, nr. 2, 2009: 191–215
Castles, Stephen, Korac, Maja, Vasta, Ellie och Vertovec, Steven. *Integration: Mapping the Field*. Home Office online report. Vol 29, nr.3. 2002: 115–118

multidimensionell process, där arbetsmarknadsetablering är en dimension av flera. Samtidigt ska UHR:s bedömningsverksamhet bidra till att skapa förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden och för vidare eller kompletterande studier som ett steg på vägen mot arbete. Studiens, och kunskapsöversiktens, fokus ligger därför på arbetsmarknadsetablering.

Erkännande av tidigare lärande

I det här avsnitt ges en introduktion till det teoretiska sammanhang som bedömning av utländsk utbildning ingår i. Syftet är att beskriva vilka de bärande idéerna om att erkänna tidigare lärande är för att visa vilket tanke-sätt som bedömning av utländsk utbildning vuxit fram ur.

Erkännande av tidigare lärande som koncept

Bedömning av utländsk utbildning har sina rötter i det teoretiska och generiska konceptet Recognition of Prior Learning (RPL)²⁴. RPL är ett samlingsbegrepp för olika metoder som syftar till att synliggöra och erkänna individers tidigare formella, icke-formella och informella lärande.²⁵

Utvecklingen av erkännande av tidigare lärande

Ursprungligen handlade RPL om att ge tillgång till högre utbildning genom att synliggöra tidigare informellt lärande för personer som på grund av sociala och ekonomiska hinder inte haft möjlighet att studera. RPL tillämpades bland annat vid amerikanska universitet under 1960- och 1970-talet i linje med ett så kallat studentcentrerat och pedagogiskt synsätt på lärande och utbildning.²⁶

Från och med sent 1960- och tidigt 1970-tal utvecklades ett liknande tanke-sätt inom dåvarande Europeiska gemenskapen (EG) om RPL i relation till idén om livslång utbildning. Synsättet handlade om att möjliggöra för personlig utveckling och högre studier genom att göra kompetenser som förvärvats utanför formella utbildningssammanhang synliga. RPL förknippades därmed i hög utsträckning med social rättvisa och förändring.²⁷

Runt år 2000 introducerades idén om livslångt lärande inom EU. Den ersatte det tidigare begreppet livslång utbildning. Livslångt lärande går i korta drag ut på att EU-medborgare ska ha lika förutsättningar att anpassa sig till ett föränderligt samhälle och arbetsmarknad. Det handlar bland annat om insatser för att främja konkurrensen inom EU och bidra till tillväxt genom

-
24. RPL, den engelskspråkiga förkortningen som används i den här översikten, är en av flera benämningar för metoder som används för att synliggöra och erkänna individers tidigare lärande. Andra benämningar är Accreditation of prior experiential learning (APEL), Prior learning assessment and recognition (PLAR) och Validation of prior learning (VPL).
25. Andersson, Per. Recognition of Prior Learning for Highly Skilled Refugees' Labour Market Integration. *International Migration*. Vol. 59, nr. 2. 2020: 13–25
26. Diedrich, Andreas. Validation of immigrant's prior foreign learning as a framing practice. *European Management Journal*. Vol. 35, 2017: 729–736
27. Andersson Per, Fejes, Andreas och Sandberg, Fredrik. Introducing research on recognition of prior learning. *International Journal of Lifelong Education*. Vol. 32, nr. 4, 2013: 405-411

att stärka anställningsbarheten, säkra rätt kompetens samt nyttja kompetensen mer effektivt.²⁸

Föränderligheten inom EU, från idén om livslång utbildning till livslångt lärande, har analyserats i flera studier i termer av en värdeförskjutning från att i första hand vilja skapa social rättvisa och förändring till att i högre grad förespråka konkurrenskraft och ekonomisk tillväxt.²⁹ Vissa forskare benämner förändringen som en övergång från en social diskurs till en ekonomisk³⁰, medan andra resonerar att det funnits olika perioder då individuella, demokratiska eller ekonomiska värden varit mer eller mindre framträdande³¹.

Erkännande av tidigare lärande i dag

RPL tillämpas i dag för att möta olika behov relaterade till rörlighet och förändring på arbetsmarknaden genom att möjliggöra för snabbare omställning, kompetensutveckling och bättre kvalifikationsmatchning.³² På senare år har det dessutom blivit allt vanligare att RPL används för att synliggöra och erkänna utländska kvalifikationer för att underlätta för invandrade personers arbetsmarknadsetablering och integration.³³

Generellt anses RPL innehålla både perspektiven social rättvisa och ekonomisk tillväxt, och antas gynna både individ och samhälle. I relation till integration och migration nämns RPL ofta som ett sätt att både främja personlig utveckling genom att göra utbildning mer tillgängligt och främja arbetsmarknadsetablering genom att göra invandrade personer mer anställningsbara.³⁴

RPL har med tiden kommit att omfatta ett brett spektrum av mer eller mindre komplexa processer, från att bedöma och erkänna utländsk utbildning till validering av kompetenser genom prov och intervjuer kombinerat med språkträning och praktik.³⁵ Bedömning av utländsk utbildning ses av vissa som den ”enklare” formen av RPL medan validering och erkännande av kvalifikationer som förvärvats utanför formella utbildningssammanhang implicerar en mer komplex process.³⁶

---

28. Nicoll, Katherine och Fejes, Andreas. (red). *Foucault and lifelong learning: governing the subject*. London: Routledge, 2008

29. Andersson m.fl. 2013

30. Rubensson, Kjell. The Nordic model of Lifelong Learning, *Compare*. Vol. 36, nr. 3, 2006: 327-241

31. Green, Andy. Models of Lifelong Learning and the ‘knowledge society’, *Compare*. Vol. 26, nr. 3, 2006: 307-325

32. Joyce, Patrick. *Integrationspolitik och arbetsmarknad: En översikt av integrationsåtgärder i Sverige 1998-2014*. Kunskapsöversikt (2015:3). Stockholm, Delmi, 2015.
SOU 2019:69

33. Andersson 2020,
Eriksson, Erik. *Perspektiv på integration och etablering. Kunskapsunderlag för ett strategiskt arbete med stöd till nyanlända*. Centrum för kommunstrategiska studier rapport 2019: 5. Linköpings universitet: Linköping, 2019.

34. Andersson m.fl. 2013

35. SOU 2019:69

36. Diedrich 2017, SOU 2019:69

Bedömning av utländsk utbildning som verktyg för arbetsmarknadsetablering

I följande avsnitt presenteras det som hittills har publicerats om bedömning av utländsk utbildning, främst med fokus på bedömning som verktyg för att underlätta för etablering på arbetsmarknaden.

Kunskapen om bedömning av utländsk utbildning är relativt begränsad. Bara ett fåtal rapporter och artiklar som fokuserar på bedömning har publicerats. Det gäller så väl i Sverige som internationellt. Det gör inte att resultaten och resonemangen från litteraturen ska tolkas med särskild försiktighet. Däremot ska det finnas en medvetenhet om att delar av området är outforskat.

Litteraturen som ingår i det här avsnittet utgörs av rapporter och tidigare forskning som fokuserat på bedömning av utländsk akademisk utbildning. Det finns en forskningsrapport som studerat både akademisk och eftergymnasial yrkesutbildning men över lag saknas studier som specifikt handlar om eftergymnasial yrkesutbildning samt gymnasial utbildning.

Bedömningens syfte

När det gäller frågan om varför bedömning av utländsk utbildning ska genomföras ger litteraturen ett tydligt svar: Bedömningen ska underlätta för etablering och integration på arbetsmarknaden för personer med utländsk utbildning som har invandrat till ett land.³⁷

-
37. Andersson 2020,
Brücker, Herbert, Glitz, Albrecht, Lerche, Adrian och Romiti, Agnese. Occupational Recognition and Immigrant Labor Market Outcomes. *Journal of Labour Economics*. Vol. 29, nr. 2, 2021,
Bucken-Knapp, Gregg, Fakih, Zainab. Spehar, Andrea. Talking about Integration: The voices of Syrian Refugees Taking Part in Introduction Programmes for Integration into Swedish Society. *International Migration*. Vol. 57, nr.2. 2018: 221-234,
Damelang, Andreas, Ebersperger, Sabine och Stumpf, Felix. Foreign Credential Recognition and Immigrants' Chances of Being Hired for Skilled Jobs – Evidence from a Survey Experiment Among Employers. *Social Forces*. Vol. 99, nr. 2, 2020,
Lodigiani, Rosangela och Sarli, Annavittoria. Migrants' competence recognition systems: controversial links between social inclusion aims and unexpected discrimination effects. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*. Vol. 9, nr 1, 2017,
Sommer, Ilka. Recognition of foreign qualifications in Germany: Selectivity and power in re-making professionals. *International Migration*, Vol. 59, 2021:26-41,
Tibajev, Andrey och Hellgren, Carina. The Effects of Recognition of Foreign Education for Newly Arrived Immigrants. *European Sociological Review* Vol. 35, 2019:506-521

Enligt flera empiriska studier värderas utländska kvalifikationer ofta lägre på arbetsmarknaden i det mottagande landet än vad kvalifikationer som förvärvats inhemskt gör.³⁸ Det gör att personer med utländsk utbildning får det svårare att etablera sig på arbetsmarknaden.³⁹ Vidare får personerna oftare lägre lön⁴⁰ och har oftare jobb som inte motsvarar deras utbildningsnivå⁴¹. Det har länge varit ett stort hinder för personer med utländsk utbildning⁴². Bedömning är således ett av flera sätt att försöka komma åt problemet⁴³.

Teorier om humankapital kopplade till bedömning

För att förstå på vilka sätt bedömning av utländsk utbildning kan underlätta för etablering på arbetsmarknaden är det viktigt att lyfta fram vad litteraturen pekar ut som hinder för etableringen. Vad är orsaken till att utländsk utbildning ofta ger sämre avkastning på arbetsmarknaden? Den vanligaste förklaringen är att individers så kallade humankapital inte är direkt överförbart mellan olika länder.⁴⁴

Humankapital är en nationalekonomisk term som refererar till en persons samlade kompetenser och färdigheter. Det brukar ses i relation till bland annat utbildningsnivå och arbetslivserfarenhet.⁴⁵ Generellt ökar ett högre värderat humankapital, det vill säga exempelvis högre utbildningsnivå,

-
- 38 Cheung, Maria och Hellström, Kristin. *Integration på svensk arbetsmarknad – ett internationellt perspektiv*. Working Paper 2017:3.
Region Skåne. *Högutbildade flykting- och anhöriginvandrares kvalifikationsmatchning på arbetsmarknaden*. 2020
Svenskt näringsliv. Arbetsgivares syn på utlandserfarenhet. 2010.
39. Bevelander, Pieter och Irastorza, Nahikari. Skilled Migrants in the Swedish Labour Market: An Analysis of Employments, Income and Occupational Status. *Sustainability*. Vol 13: 3428, 2021,
Luik, Marc-André, Emilsson, Henrik, och Bevelander, Pieter Explaining the Male Native-Immigrant Employment Gap in Sweden: The Role of Human Capital and Migrant Categories. *IZA Discussion Papers* 9943, 2016,
Mozetič, Katarina. Cartographers of their Futures: The Formation of Occupational Aspirations of Highly Educated Refugees in Malmö and Munich. *International Migration* Vol. 56, nr. 4, 2020
40. Holmqvist m.fl. 2020,
Lancee, Bram och Bol, Thijs. The Transferability of Skills and Degrees: Why the Place of Education Affects Immigrant Earnings. *Social Forces*. Vol. 96, nr. 2, 2017
41. Pecoraro, Marco och Wanner, Philippe. *Does the Recognition of Foreign Credentials Decrease the Risk for Immigrants of Being Mismatched in Education or Skills? I Migrants and Expats: The Swiss Migration and Mobility Nexus*, redigerad av Steiner, Ilka och Wanner, Phillippe (red) (161-186). Switzerland: Springer Open, 2019
42. Sommer 2021
43. Brücker m.fl. 2021, Damelang m.fl. 2020,
Kogan, Irena. *Education systems and migrant-specific labour market returns*. I *Education systems and inequalities: International comparisons*. Hadjar, Andreas och Gross, Christiane (red). (279–300) Policy Press: Bristol, 2016,
Lancee och Bol 2017, Tibajev och Hellgren 2019
44. Cheung och Hellström 2017, Damelang m.fl. 2020, Luik m.fl. 2016, Pecoraro och Wanner 2019,
Tibajev, Andrey. *Bedömning av utländsk utbildning: effekter på sysselsättning och lön*. SNS Analys 72. SNS förlag: Stockholm 2021.
45. Tibajev 2021

sannolikheten för att en person etablerar sig på arbetsmarknaden.⁴⁶ Personer som har ett humankapital med hög efterfrågan på arbetsmarknaden är alltså mer sannolika att också etablera sig där. Det är med andra ord inte nödvändigtvis hur mycket humankapital en person har som styr, utan efterfrågan på det.⁴⁷

Det är i relation till efterfrågan och i förlängningen också arbetsgivares värdering av humankapital som problemen med överförbarhet uppstår. Humankapital kan nämligen vara landspecifikt. En persons kvalifikationer kan vara mer eller mindre knutna till, och beroende av, en viss kontext, land eller kultur.⁴⁸ Det gör att värdet av en utbildning och en individs färdigheter riskerar att minska om eller när de ska nyttjas i ett annat land än de förvärvades i.⁴⁹ Ett vanligt exempel när det gäller utbildning är juristutbildningar. Värdet av en sådan utbildning minskar utanför det land där utbildningen lästes eftersom juristutbildningar ofta är landspecifika. Det krävs god kännedom om ett lands lagar och regler för att arbeta som jurist.⁵⁰ Det kan förklara varför utländsk utbildning värderas lägre.

Utbildning som produktivitetssignal

Att humankapital inte är direkt överförbart mellan länder förklarar dock inte hela skillnaden sett till avkastningen utländsk utbildning ger på arbetsmarknaden. Kunskaper, färdigheter och kompetenser är inte alltid direkt observerbara för arbetsgivare.⁵¹ I stället lyfter litteraturen fram att humankapital skickar produktivitetssignaler. Produktivitetssignaler ger en indikation på en persons humankapital och inkluderar de kompetenser och färdigheter en arbetsgivare kan förvänta sig.⁵²

Vanligtvis fungerar utbildning som en produktivitetssignal. Om arbetsgivare däremot inte kan tolka eller förstå en utländsk utbildning, om det med andra ord saknas en tydlig produktivitetssignal, kan konsekvensen bli att arbetsgivaren väljer bort sådan kompetens. Arbetsgivare förstår helt enkelt inte vad som kan förväntas av den sökande eftersom utbildningen (produktivitetssignalen) är svår att tyda.⁵³

Det behöver alltså inte vara att en individs faktiska kompetenser och färdigheter är knutna till en viss kontext (som i fallet med juristutbildningar) som orsakar att utländsk utbildning ger sämre avkastning på arbetsmarknaden.⁵⁴ Problemet kan också vara utbildningens överförbarhet och vad den signalerar till arbetsgivare.

---

46. Cheung och Hellström 2017, Luik m.fl. 2016

47. Rooth, Dan-Olof och Åslund, Olof. Utbildning och kunskaper i svenska. Framgångsfaktorer för invandrare? SNS förlag: Stockholm 2006.

48. Cheung och Hellström 2017

49. Tibajev, Andrey. Utrikes födda på arbetsmarknaden i Sverige: en forskningsöversikt. *Themes on Migration and Ethnic Studies*. Vol. 43, nr. 16, 2016.

50. Rooth och Åslund 2006

51. Lancee och Bol 2017

52. Tibajev 2021

53. Tibajev och Hellgren 2019

54. Lancee och Bol 2017

Minskad otydlighet och bättre överförbarhet

I litteraturen är det sammanfattningsvis framför allt två problem som pekas ut som orsak till att utländsk utbildning värderas lägre på arbetsmarknaden:

- Humankapital har begränsad överförbarhet eftersom vissa kompetenser är landspecifika och därför värderas lägre i ett annat land.
- Produktivitetssignalen som utländsk utbildning skickar är otydlig eftersom hur utbildningen ska tolkas inte alltid är direkt överförbar mellan länder.

Problemen mynnar likväl ut i samma lösning: utländsk utbildning behöver bedömas, översättas och presenteras på ett sätt som gör att den kan tolkas och värderas på ett tillförlitligt sätt på arbetsmarknaden i det mottagande landet.⁵⁵ Arbetsgivare ska förstå vad den utländska utbildningen innebär⁵⁶, bli mindre osäkra inför valet att anställa någon med utländsk utbildning⁵⁷ och följaktligen motverka tendensen till informell diskriminering som sker när arbetsgivare väljer bort sökande med utländsk utbildning på sådana grunder⁵⁸.

Bedömning av utländsk utbildning och arbetsmarknadsetablering

Inom litteraturen om bedömning av utländsk utbildning finns en bred konsensus om att bedömningar förbättrar utsikterna på arbetsmarknaden för personer med utländsk utbildning.

Svenska rapporter och artiklar

I Sverige har det hittills publicerats två rapporter och en artikel som specifikt handlar om hur bedömning av utländsk utbildning påverkar etableringen på arbetsmarknaden för personer som har invandrat till Sverige. Publikationerna utgår från UHR:s datamaterial över personer som har invandrat till Sverige, som har en utländsk akademisk utbildning och som fick ett utlåtande mellan åren 2007 och 2011.

Som resultat av ett regeringsuppdrag publicerade UHR 2014 rapporten *Effekter av utlåntagandet över utländsk högskoleutbildning. Redovisning av regeringsuppdrag till Universitets- och högskolerådet*. Den redovisar resultaten från dels en registerstudie, dels enkätundersökningar med individerna som

---

55. Damelang m.fl. 2020, Pecoraro och Wanner 2019, Tibajev 2021, Tibajev och Hellgren 2019

56. Brücker m.fl. 2021, Damelang m.fl. 2020, Lancee och Bol 2017, Pecoraro och Wanner 2019, Tibajev 2021, Tibajev och Hellgren 2019

57. Damelang m.fl. 2020, Guo, Shibao och Shan, Hongxia. The politics of recognition: critical discourse analysis of recent PLAR policies for immigrant professionals in Canada. *International Journal of Lifelong Education*. Vol. 32, nr. 4, 2013: 464–480, Tibajev 2021

58. Damelang m.fl. 2020, Pecoraro och Wanner 2019, Tibajev och Hellgren 2019

ansökt om bedömning och med arbetsgivare.⁵⁹ Rapporten undersöker vilka effekter bedömning av akademisk utländsk utbildning haft på personernas arbetsmarknadsetablering. Registerstudien omfattar 12 500 personer med utländsk utbildning som invandrat till Sverige och som fått ett utlåtande över sin utbildning. Gruppen jämförs med en kontrollgrupp av personer med utländsk utbildning som också invandrat till Sverige men inte ansökt om bedömning.

2019 publicerades en forskningsartikel som undersöker den svenska policyn för bedömning av utländsk utbildning.⁶⁰ Fokus ligger på om den bidrar till att minska arbetsgivares osäkerhet gällande utländsk utbildning.

Till sist publicerades 2021 en forskningsrapport som undersöker bedömningens effekter på initial etablering på arbetsmarknaden samt substantiell etablering på arbetsmarknaden och etablering inom kvalificerade yrken.⁶¹ I undersökningen jämförs individernas sysselsättning och lön före och efter bedömning.

Alla publikationerna behandlar, som tidigare nämnts, samma registerdata som UHR samlade in i samband med rapporten från 2014.

Bedömningens effekter för personer på den svenska arbetsmarknaden

De tre studierna visar att en bedömning kan underlätta inträdet på den svenska arbetsmarknaden. I UHR:s rapport från 2014 lägger myndigheten fram stöd för att de som fått sin utländska utbildning bedömd får högre lön och i högre grad arbetar inom yrken med krav på eftergymnasial utbildning, där lönen också generellt är högre, än de som inte fått sin utbildning bedömd.⁶²

Andrey Tibajev⁶³ finner i sin rapport från 2021, som bygger på UHR:s datamaterial från 2014, att en bedömning påverkar lön och sysselsättning positivt. I undersökningen görs en jämförelse av gruppen före och efter en bedömning. För den studerade gruppen var både sysselsättning och lön i genomsnitt högre efter att de fått en bedömning.

Tibajev och Carina Hellgren (2019) visar också att en bedömning framgångsrikt fungerar som en tydligare produktivitetssignal som gör att arbetsgivare förstår utländsk utbildning bättre.⁶⁴ Jämfört med gruppen som har utländsk utbildning, men saknar bedömning, går det bättre på arbetsmarknaden för gruppen som fått en bedömning. Däremot gör inte en bedömning att skillnaderna mellan hur en inhemskt respektive en utländskt förvärvat utbildning värderas på arbetsmarknaden utjämnas helt.

---

59. UHR. *Effekter av utlåtandet över utländsk högskoleutbildning. Redovisning av regeringsuppdrag till Universitets- och högskolerådet. 2014.*

60. Tibajev och Hellgren 2019

61. Tibajev 2021

62. UHR 2014

63. Tibajev 2021

64. Tibajev och Hellgren 2019

Kopplingen mellan bedömning och kvalifikationsmatchning

Enligt Tibajevs (2021) analys av UHR:s datamaterial finns det inget stöd för att en bedömning skulle bidra till etablering inom kvalificerade yrken. Det avgörs genom en analys av gruppens inkomstnivåer. Analysen utgår från premissen att ett kvalificerat yrke rimligtvis ger de mest välbetalda jobben. Med andra ord visar rapporten att en bedömning underlättar för etablering på arbetsmarknaden men att sambandet är koncentrerat till lägre inkomstnivåer. Utifrån det dras slutsatsen att en bedömning inte underlättar för etablering inom kvalificerade yrken.

I UHR:s rapport (2014) definieras ett kvalificerat yrke som ett som kräver eftergymnasial utbildning. Rapporten visar att personer som fått en bedömning av sin utländska utbildning snabbare etablerar sig inom yrken som kräver eftergymnasial utbildning, än de utan bedömning.

År 2020 genomförde Region Skåne⁶⁵ en studie av högutbildade flykting- och anhöriginvandrare som invandrat till Sverige mellan åren 2001 och 2012 och deras kvalifikationsmatchning på den svenska arbetsmarknaden.

I rapporten presenteras en mindre registerstudie med fokus på bedömning av utländsk utbildning och kvalifikationsmatchning. Enligt Region Skåne är över 20 procent av dem som har en bedömning av sin utländska utbildning kvalifikationsmatchade på arbetsmarknaden efter åtta år i Sverige. Det kan jämföras med att strax under 10 procent av dem som har en utländsk utbildning men inte har fått den bedömd (alternativt har en okänd utbildning) är kvalifikationsmatchade efter samma tid.

Internationell utblick

I en schweizisk studie från 2019 med över 4 000 enkätsvar från personer med utländsk utbildning undersöks bland annat kopplingen mellan utländsk utbildning, bedömning och kvalifikationsmatchning.⁶⁶

I en vinjettstudie där författarna simulerade en anställningsprocess bland nära 400 arbetsgivare i Tyskland lägger författarna fram stöd för likande slutsatser.⁶⁷ Andreas Damelang m. fl. (2020) beskriver hur sannolikt det är att arbetsgivare inom tre olika branscher skulle kalla en sökande med utländsk utbildning till intervju. Även denna studie visar att en bedömd utländsk utbildning inte är lika efterfrågad av arbetsgivare som en inhemskt förvärvad utbildning. Samtidigt visar studien också att sannolikheten för etablering på arbetsmarknaden och etablering inom ett yrke som motsvarar utbildningsnivån hos den sökande ökar om utbildningen har bedömts.

I gruppen personer med utländsk utbildning görs en jämförelse mellan personer som har fått och personer som inte har fått en bedömning. Författarna finner att en bedömning minskar risken att vara överkvalificerad för sitt arbete. Däremot visar studien också att personer med utländsk utbildning, trots bedömning, fortfarande löper större risk att vara överkvalificerade för sitt yrke jämfört med personer som har en schweizisk utbildning.

---

65. Region Skåne 2020

66. Pecoraro och Wanner 2019

67. Damelang m.fl. 2020

En samlad bild

I princip råder enighet i litteraturen om bedömning av utländsk utbildning om att en bedömning förbättrar chanserna för personer med utländsk utbildning att etablera sig på arbetsmarknaden i det nya landet. När grupper med utländsk utbildning som har en bedömning jämförs med grupper som också har en utländsk utbildning men ingen bedömning av den, är det tydligt att det går bättre på arbetsmarknaden för de grupper som har fått en bedömning.

Avslutningsvis visar studierna också att en bedömning inte helt kan jämna ut skillnaderna mellan hur en inhemsk och utländsk utbildning värderas på arbetsmarknaden. I nästa stycke presenteras dock en rad faktorer ur litteraturen som påverkar de fördelar en bedömning har för individen.

Vem drar nytta av en bedömning?

På ett övergripande plan visar resultaten av studierna att en bedömning underlättar för etablering på arbetsmarknaden för personer som har invandrat och har en utländsk utbildning. Sambanden mellan bedömning och högre sysselsättning, ökad kvalifikationsmatchning och högre lön gäller dock inte i samma utsträckning för hela gruppen personer som har invandrat och har en utländsk utbildning. Vissa får ut mer av en bedömning än andra inom samma grupp. I litteraturen lyfts en rad faktorer fram som hjälper till att förklara varför vissa grupper har större fördel av en bedömning.

Flera av faktorerna som beskrivs är inte unika för området bedömning av utländsk utbildning utan handlar om omständigheter som generellt påverkar möjligheten till arbetsmarknadsetablering för personer som har invandrat. I det här avsnittet beskrivs de faktorer som återkommer i litteraturen om bedömning av utländsk utbildning. Men det är också känt sedan tidigare att andra aspekter, som att komplettera sin utbildning, kan påverka möjligheten att etablera sig på arbetsmarknaden⁶⁸. Det diskuteras mer ingående i nästa avsnitt.

Det finns inga rapporter eller studier som specifikt lyfter fram att vare sig kön eller ålder är faktorer som påverkar nyttan av en bedömning.

Ursprungsregion och utbildningssystem

En återkommande faktor som lyfts fram i litteraturen är att ursprungsregion och det utbildningssystem som en utbildning förvärvats i spelar roll för i vilken utsträckning en bedömning förbättrar en sökandes utsikter på arbetsmarknaden. I Sverige har det till exempel visats att effekten på sysselsättning av en bedömning är störst för personer med utländsk akademisk utbildning från länder i EU15⁶⁹ och övriga Europa om gruppen jämförs med personer som förvärvat sin utbildning i Afrika, Asien eller Latinamerika,⁷⁰

---

68. Region Skåne 2020, Luik 2016

69. EU15 består i dag av Österrike, Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Luxemburg, Nederländerna, Portugal, Spanien, Sverige och Storbritannien. OECD. *Glossary of statistical terms*. 2007.

70. Tibajev 2021, Tibajev och Hellgren 2019

Vad gäller kvalifikationsmatchning visar data från schweizisk arbetsmarknad att den som förvärvat sin utländska utbildning i ett angränsande land (Österrike, Frankrike, Tyskland eller Italien) drar större nytta av en bedömning än den med utbildning från något annat land. Den grupp som var sämst kvalifikationsmatchad i den schweiziska studien var personer med utbildning från Sydamerika.⁷¹

Enligt Tibajev (2021) handlar det sannolikt om att arbetsgivare föredrar utbildning från länder med utbildningssystem som liknar det svenska eftersom kvaliteten på utbildningen tros vara högre. Även Ilka Sommer (2021) utvecklar det resonemanget och pekar på att bedömning i stor utsträckning bygger på internationella standarder, i synnerhet EU-gemensamma ramverk, varför personer med utbildning från ett land utanför EU generellt har mindre nytta av en bedömning.

Bosättningsgrund

UHR:s rapport från 2014 visar tydligt att bosättningsgrund spelar roll för i vilken utsträckning personer med en utländsk utbildning som har invandrat till Sverige och fått ett utlåtande över sin bedömning etablerar sig på arbetsmarknaden. Enligt rapporten gör ett utlåtande minst skillnad för personer som invandrat till Sverige av asylskäl. I gruppen som invandrat till Sverige av asylskäl och fått ett utlåtande över sin utländska utbildning förvärvsarbetade 56 procent tre år efter bedömning. Det kan jämföras med kontrollgruppen som bestod av personer som också invandrat till Sverige av asylskäl men som inte ansökt om bedömning av sin utländska utbildning och därför inte fått ett utlåtande. I den gruppen förvärvsarbetade 55 procent. Skillnaden mellan grupperna var således bara 1 procent.

Samma rapport visar att 72 procent i gruppen som invandrat till Sverige på grund av familjeanknytning och som fått ett utlåtande över sin utländska utbildning arbetade efter tre år, vilket kan jämföras med 64 procent i kontrollgruppen. Vidare förvärvsarbetade 89 procent i gruppen som invandrat med anledning av arbete eller studier efter tre år, att jämföra med 79 procent i kontrollgruppen.

Enligt Tibajev (2021), som inte genomfört sin studie med hjälp av fall- och kontrollgrupper som i UHR:s utredning utan i stället jämfört sysselsättningsgraden tiden före och efter bedömning, har en bedömning inte tydlig effekt på sysselsättning för den grupp som invandrat till Sverige för att arbeta eller studera. Han menar att det sannolikt beror på att personerna i gruppen antingen redan har anställning innan de ansöker om en bedömning eller slutför sina studier i Sverige och söker jobb efteråt, snarare än i anslutning till bedömningen.

En bedömning av utländsk utbildning har mer än dubbelt så stor effekt på sysselsättning för personer som har invandrat till Sverige på grund av familjeanknytning jämfört med personer som fått uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov. Tibajev (2021) beskriver att det sannolikt beror på

---

71. Pecoraro och Wanner 2019

att personer som invandrar på grund av familjeanknytning har ett större socialt sammanhang och nätverk som de kan dra nytta av för att hitta arbete.

Arbetslivsfarehet

Damelang m. fl. (2020) framhåller att en bedömning ökar sannolikheten att bli kallad till intervju allra mest för personer som befinner sig tidigt i sin karriär. Studiens visar att effekten av en bedömning successivt avtar i takt med arbetslivserfarenhet. Enligt författarna beror det på att arbetsgivare troligen betraktar arbetslivserfarenhet som en mer uppdaterad indikator på den sökandes så kallade produktivitet än vad utbildning gör. Liknande resonemang förs av UHR (2014). De pekar på resultaten från en enkätstudie där invandrade personer som ansökt om en bedömning av sin utländska utbildning uppger att arbetsgivare är mer intresserade av arbetslivserfarenhet än av utbildning.

Konjunkturläge

Tidigare studier har också visat att bedömningens effekter är känsliga för konjunktursvängningar.⁷² Under tider då ekonomin har varit starkare i Sverige har arbetssökande som fått en bedömning upplevt störst effekter. Det gäller bland annat för de personer som fick en bedömning 2007, strax före finanskrisen, respektive 2011 då ekonomin börjat återhämta sig igen. De personer som fick en bedömning 2009, strax efter finanskrisen, upplevde minst effekter.

Bransch och utbildningens inriktning

En annan faktor som påverkar i vilken utsträckning en bedömning underlättar för etablering är inriktningen på utbildningen. Det spelar följaktligen roll för vilken bransch personen tänker försöka etablera sig inom. Damelang m. fl. (2020) visar med exempel från Tyskland att personer som söker arbete inom hotellbranschen har mindre nytta av en bedömning än precisionsmaskinister och logistiker. Det beror enligt författarna på att yrken som är internationalsiserade i högre utsträckning och där arbetet inte skiljer sig märkbart mellan länder, inte ställer samma krav på landspecifika kunskaper och kvalifikationer. Dessutom är arbetsgivare inom den här typen av branscher antagligen mer bekanta med utländska kvalifikationer.

UHR (2014) pekar på att den grupp med akademisk utbildning som drar störst nytta av en bedömning är den grupp som har yrkesinriktad utbildning. Rapporten lyfter fram lärarutbildning som exempel. 76 procent av dem som fått ett utlåtande över sin lärarutbildning arbetar efter tre år, att jämföra med 67 procent i kontrollgruppen. Den grupp som enligt studien uppvisar minst nytta av en bedömning är sökande med generella utbildningsinriktningar, till exempel språkvetenskaplig utbildning, humaniora, naturvetenskap och samhällsvetenskap. Efter tre år arbetar 66 procent av gruppen som fått ett utlåtande över en utbildning med generell utbildningsinriktning, att jämföra med 64 procent i kontrollgruppen.

---

72. Ibid

Nyttan av en bedömning

Ursprungsregion och utbildningssystem, bosättningsgrund, arbetslivserfarenhet, konjunkturläge samt bransch och utbildningens inriktning påverkar i vilken utsträckning en bedömning underlättar för arbetsmarknadsetablering. Därför förekommer det förstås diskussioner i litteraturen om vem eller vilka som faktiskt drar störst nytta av att få sin utländska utbildning bedömd.

Tibajev (2021) samt Tibajev och Hellgren (2019) resonerar utifrån resultat som visar att en bedömning inte bara gör det enklare för arbetsgivare att förstå innehållet i en utländsk utbildning utan också gör det lättare för dem att bedöma utbildningens kvalitet. Författarna argumenterar att en bedömning på så vis bidrar till att arbetsgivare inte väljer bort sökande på grund av okunskap eller oförmåga att förstå utbildningen. I stället uppstår dock ett nytt problem som gör att den sökande riskerar att väljas bort: arbetsgivares uppfattning om utbildningens (låga) kvalitet. Författarna drar slutsatsen att den grupp där störst effekt av en bedömning på sysselsättning kan påvisas också är den som drar störst nytta av en bedömning.⁷³ I Sverige gäller det som tidigare nämnts grupper från länder i EU15 och övriga Europa, det vill säga länder med utbildningssystem som traditionellt betraktas likna eller vara av likvärdig kvalitet som det svenska⁷⁴, och företrädesvis personer som invandrat till Sverige med anledning av arbete, studier eller för att förenas med familj och anhöriga⁷⁵. Personer med utbildning från länder med utbildningssystem som (åtminstone av arbetsgivare) betraktas vara av lägre kvalitet drar därför minst nytta av en bedömning.⁷⁶

Utöver arbetsgivares uppfattning om utbildningens kvalitet drar Tibajev (2021) slutsatsen att effekten av en bedömning är mindre för personer födda i Afrika och Asien som kommit till Sverige som skyddsbehövande samt för personer som försöker etablera sig på arbetsmarknaden under lågkonjunktur än för andra grupper.

Å andra sidan kan man i stället hävda att personer med utbildning från länder som generellt betraktas ha ett utbildningssystem av lägre kvalitet och som har en längre startsträcka på arbetsmarknaden drar störst nytta av en bedömning. Detta eftersom de utan en bedömning skulle missgynnas än mer. Damelang m. fl. (2020) säger sig ha stöd för att en bedömning kan minska skillnaden mellan arbetsgivares uppfattning av låg respektive hög kvalitet på utländsk utbildning. Arbetsgivare klassificerar bedömd utländsk utbildning från länder med utbildningssystem som traditionellt betraktas vara av lägre kvalitet på samma nivå som icke-bedömd utländsk utbildning från länder med utbildningssystem som traditionellt betraktas vara av högre kvalitet. Med andra ord har bedömning en utjämnade effekt på utbildning som annars varit mindre eftertraktad på grund av landet och utbildningssystemet som den förvärvades i. Därför drar författarna slutsatsen att gruppen med utbildning från länder vars utbildningssystem brukar betraktas vara av lägre kvalitet drar störst nytta av en bedömning.

---

73. Tibajev 2021, Tibajev och Hellgren 2019

74. Tibajev 2021

75. Tibajev 2021, UHR 2014

76. Tibajev 2021

Bedömning av utländsk utbildning bortom arbetsmarknadsetablering

Som tidigare nämnts är integrationsbegreppet nära sammankopplat med etablering på arbetsmarknaden. Som översikten hittills visat är också majoriteten av litteraturen på området bedömning av utländsk utbildning kopplad till just arbetsmarknadsetablering.

I viss utsträckning förekommer även andra perspektiv på bedömning av utländsk utbildning. Ett perspektiv rör den personliga dimensionen av att få sina kvalifikationer erkända. Per Andersson (2020) betonar bland annat att ett erkännande av ens kvalifikationer antagligen har stor betydelse för att känna sig accepterad och inkluderad i ett nytt sammanhang och land. Paula Guimarães och Borut Mikulec (2020) framhåller att RPL främjar självförtroende och motivation till att söka sig till bland annat vidare studier⁷⁷.

Även om bedömning av utländsk utbildning kan främja en känsla av inkludering lyfter en del författare att bedömning inte nödvändigtvis alltid gagnar den känslan. Andersson (2020) nämner till exempel risken att en bedömning lika gärna som den kan synliggöra kvalifikationer som kan erkännas också kan synliggöra vilka som inte kan det. Bedömningen riskerar då att bli ett hinder för den sökande eftersom kvalifikationer som sannolikt var giltiga i landet där utbildningen gavs ogiltigförklaras i och med bedömningen.

Sommer (2021) beskriver på liknande sätt det problematiska i att en bedömning förutsätter likvärdighet i en motsvarande, i Sveriges fall, svensk utbildning. Författaren menar att bedömning av utländsk utbildning i hög grad bygger på tillit mellan länder. Det innebär i praktiken att sökande från länder som det mottagande landet generellt har lägre tillit till (för EU-länder traditionellt länder som inte är med i EU) oftare missgynnas av en bedömning. Shibao Guo och Hongxia Shan (2013) skriver också att RPL som praktik bör ifrågasätta strävan efter likvärdighet och vad som ses som en neutral uppsättning professionella standarder och i stället bygga mer inkluderande system för validering och bedömning.

---

77. Guimarães, Paula och Mikulec, Borut. The paradox of utilitarian recognition or prior learning: the cases of Portugal and Slovenia. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 2020: 1–14

Utländsk utbildning och efterfrågan på utbildning på svensk arbetsmarknad

Tidigare avsnitt har fokuserat på det som hittills publicerats om bedömning av utländsk utbildning som ett sätt att förbättra förutsättningarna på arbetsmarknaden för personer som har invandrat och som har en utländsk utbildning. Det här avsnittet har en bredare ansats och kartlägger litteratur som undersöker kopplingen mellan integration och arbetsmarknadsetablering för invandrade personer med utländsk utbildning.

Efterfrågan på utbildning och integration på arbetsmarknaden

De senaste åren har kraven på formell utbildning på arbetsmarknaden ökat markant⁷⁸, även inom sektorer som industrin där efterfrågan på gymnasial eller eftergymnasial utbildning traditionellt sett inte har funnits eller i alla fall har varit begränsad⁷⁹. När kraven på vem som anses vara anställningsbar blir högre och efterfrågan på utbildning ökar, blir det svårare att hitta arbete för personer som har invandrat till Sverige och som har lägre utbildningsnivå.⁸⁰ Jobb som traditionellt sett inte krävt utbildning går till högutbildade på grund av svårigheterna för utländska akademiker att bli anställda inom yrken som motsvarar deras utbildningsnivå.

Tidigare forskning har visat att det riskerar att skapa så kallade inlåsningseffekter när personer som har invandrat till Sverige och som har en utländsk utbildning etablerar sig inom yrken de är överkvalificerade för. Inlåsningseffekter innebär att personer som tar ett arbete de egentligen är överkvalificerade för ofta får svårare att senare avancera till ett yrke som motsvarar deras utbildningsnivå.⁸¹

Trots att utländsk utbildning värderas lägre på den svenska arbetsmarknaden jämfört med svensk utbildning är det viktigt att poängtera

---

78. Cheung och Hellström 2017, Eriksson 2019

79. Eriksson 2019

80. Cheung, Maria, Rödin, Magnus, Thunström, Hanna och Wickström Östervall, Linnea. *Kunskapsöversikt: Nyanländas etablering på den svenska arbetsmarknaden. Working Paper 2017:5.*

81. Ibid.

att utbildning, oavsett om den är utländsk eller svensk, ökar chanserna för arbetsmarknadsetablering för personer som invandrat till Sverige.⁸²

Enligt Marc-André Luik m.fl. (2016) är till exempel gymnasial utbildning nödvändig för att etablera sig på arbetsmarknaden samtidigt som författarna också framhåller att eftergymnasial utbildning i genomsnitt inte påverkar etableringsgraden i högre utsträckning. Maria Cheung och Kristin Hellström (2017) visar dock att sysselsättningsgraden är betydligt högre bland personer som har invandrat till Sverige med en eftergymnasial utbildning än vad den är i gruppen med endast förgymnasial utbildning.

Helt eller delvis genomförd utbildning i Sverige

Störst skillnad för etablering på den svenska arbetsmarknaden gör utbildning som helt eller delvis har genomförts i Sverige, både för det initiala inträdet på arbetsmarknaden och för kvalifikations-matchningen.⁸³ Rapporten från Region Skåne (2020) visar att 60 procent av de personer som invandrat till Sverige och som har en examen från ett svenskt lärosäte är kvalifikationsmatchade på arbetsmarknaden åtta år efter att de bosatt sig i Sverige. Motsvarande siffra för personer som tagit poäng på ett svenskt lärosäte men inte avlagt svensk examen är 40 procent. I gruppen som har utländsk utbildning är däremot bara 10 procent kvalifikationsmatchade på arbetsmarknaden åtta år efter att de invandrade till Sverige.

Louisa Vogiazides m.fl. (2021) lyfter fram att sannolikheten för personer som har invandrat till Sverige att vara kvalifikationsmatchade fem år efter bosättning är nästan tio gånger större om de genomfört utbildningen i Sverige jämfört med om de har en utländsk utbildning. Margherita Bussi och Jon Pareliussen (2017) visar även att det finns ett samband mellan att vara överkvalificerad för sitt yrke och att ha utbildning som förvärvats i ett annat land än i Sverige. De betonar att både läs- och skrivfärdigheter förbättras i och med att man läser sin utbildning i Sverige. Det i sin tur resulterar i att både utbildningen i egenskap av produktivitetssignal och de färdigheter som den ger ökar chansen att få en anställning. Det gäller särskilt möjligheten för personen att få ett jobb som motsvarar utbildningsnivå och -inriktning.

---

82. Cheung 2017, Eriksson 2019, Forslund, Anders, Liljeberg, Linus och Åslund, Olof. *Flykting- och anhöriginvandrades etablering på den svenska arbetsmarknaden*. Rapport 2017:4. Irastorza och Bevelander 2021, Luik m.fl. 2016, Västra Götalandsregionen. *De utrikes föddas arbetsmarknadsintegration i Göteborgsregionen*. VGR Analys 2019:31.

83. Bussi, Margherita och Pareliussen, Jon. Back to Basics – Literacy Proficiency, Immigration and Labour Market Outcomes in Sweden. *Social Policy & Administration*. Vol. 51, nr 4. 2017: 676–696, Cheung m.fl. 2017, Cheung och Hellström 2017, Luik m.fl. 2016, Region Skåne 2020, Vogiazides, Louisa, Bengtsson, Henrik och Axelsson, Linn. Geographies of occupational (mis)match. The case of highly educated refugees and family migrants in Sweden. Kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet, Stockholm 2021.

Vuxenutbildning och kompletterande utbildning

Bussi och Pareliussen (2017) visar också att deltagande i vuxenutbildning och arbetsträning, som inte nödvändigtvis resulterar i dokumenterade formella kvalifikationer, har positiv effekt på kvalifikationsmatchning. Författarna drar slutsatsen att det inte bara handlar om att arbetsgivare föredrar formella kvalifikationer utan också att individerna uppdaterar sitt humankapital på ett sätt som gör dem mer anställningsbara.

Ett annat alternativ för att lättare komma in på den svenska arbetsmarknaden är att läsa en kompletterande utbildning. Det innebär att personer som redan har en utländsk utbildning kompletterar utbildningen de har med, i en svensk kontext, nödvändig kunskap. En rapport från Universitetskanslersämbetet (UKÄ) visar att personer som kompletterar sin utländska utbildning inte etablerar sig på arbetsmarknaden i lika stor utsträckning som personer med svensk utbildning som utbildar sig vid samma tidpunkt. Däremot är etableringsgraden hög för dem som har genomfört en kompletterande utbildning, 85 procent etablerar sig inom ett yrke som motsvarar deras utbildningsnivå och -inriktning 1–1,5 år efter att utbildningen avslutats.⁸⁴

Utbildningens inriktning

Över lag varierar etablerings- och sysselsättningsgraden i stor utsträckning beroende på utbildningsinriktningen vad gäller personer som har en utländsk utbildning. Som nämnts tidigare är det generellt positivt att ha en yrkesinriktad utbildning. Det beror dels på att efterfrågan på landspecifik kompetens vanligtvis är lägre när det gäller yrkesinriktade utbildningar, dels att det finns mer välutvecklade system för validering och komplettering för många yrkesutbildningar, i synnerhet om det krävs legitimation för att utöva yrket.⁸⁵

Enligt Luik m. fl. (2016) ökar sannolikheten att få jobb i Sverige med sex procentenheter för personer som har en jordbruksinriktad utbildning och fem procentenheter för personer med teknisk inriktning i jämförelse med personer som har en mer generell examen. För gruppen vars grund för bosättning är skyddsbehov eller återförening med familj ökar dessutom chansen att etablera sig på arbetsmarknaden med sju procentenheter om man har en utländsk vårdinriktad eller teknisk utbildning.

Att personer med vårdutbildning har goda chanser att etablera sig på arbetsmarknaden bekräftas av Region Skånes (2020) rapport som visar att 90 procent i gruppen som fick sin utbildning validerad av Socialstyrelsen var kvalifikationsmatchade efter åtta år i Sverige. Vogiazides m. fl. (2021) finner att det är tre gånger mer sannolikt att personer som har invandrat till Sverige och som arbetar inom vårddyrken är kvalifikationsmatchade jämfört med grupperna som har utbildning inom samhällsvetenskap, humaniora eller okänd inriktning.

Vidare visar fackförbundet Jusek (2016) att 36 procent av utländska akademiker med samhällsvetenskaplig inriktning är överkvalificerade för

---

84. Universitetskanslersämbetet. *Etablering på arbetsmarknaden efter kompletterande utbildning – personer med utländsk utbildning*. Rapport 2021:2.

85. Cheung m.fl. 2017, Luik m.fl. 2016, Region Skåne 2020, Vogiazides m.fl. 2021

sina arbeten.⁸⁶ Motsvarande siffra för inrikes födda personer med liknande utbildning är 15 procent. Enligt undersökningen har var tredje utländsk akademiker med ett "enkelt jobb" en utbildning med samhällsvetenskaplig inriktning.

Arbetslivserfarenhet och utländsk utbildning

Slutligen har i studier undersökts i vilken utsträckning svensk respektive utländsk arbetslivserfarenhet har betydelse för personer som har invandrat till Sverige och har en utländsk utbildning. Cheung m.fl. (2017) finner att både antal år och nivån på den utländska arbetslivserfarenheten spelar roll för etablering och kvalifikationsmatchning. Sambandet mellan utländsk arbetslivserfarenhet och sannolikheten att etablera sig på arbetsmarknaden gäller dock enbart för de personer som har arbetat som tjänstepersoner med en befattning på mellannivå eller hög nivå. De som har utländsk arbetslivserfarenhet inom traditionella arbetaryrken eller med en lägre befattning som tjänsteperson drar inte samma nytta av sin tidigare arbetslivserfarenhet.

I linje med att arbetsgivare tenderar att efterfråga utbildning som helt eller delvis genomförts i Sverige lyfter Region Skåne (2020) fram att svensk arbetslivserfarenhet inom ett yrke med lägre kvalifikationskrav underlättar för kvalifikationsmatchningen framöver. Som nämnts tidigare visar dock andra studier att arbetstagare riskerar inlåsnings effekter om de tar jobb som är under deras kvalifikationer. Här visar alltså litteraturen en paradox.

Utbildning viktig för etablering

Litteraturen visar att utbildning är en viktig faktor för etableringen på arbetsmarknaden för personer som har invandrat till Sverige. Den som tar examen eller poäng vid ett svenskt lärosäte har dock större chans att både etablera sig på arbetsmarknaden och inom ett yrke som motsvarar personens kvalifikationer än personer som enbart har utländsk utbildning. Oavsett om utbildningen är delvis svensk eller helt utländsk är den med fördel yrkesinriktad eller har en specifik inriktning. Chanserna till etablering och kvalifikationsmatchning ökar ytterligare om personen har erfarenhet från en högre befattning i utlandet alternativt arbetslivserfarenhet från Sverige.

---

86. Jusek. *Rätt jobb åt utrikes födda akademiker – En uppdaterad samhällsekonomisk beräkning av en fungerande jobbkedja*. Stockholm: Jusek, 2016.

Slutsatser

Det avslutande avsnittet lyfter fram några av de kunskapsluckor som kunskapsöversikten har kunnat visa på. Dessa luckor kommer delvis att börja fyllas genom UHR:s studie *Erkännande av utländsk utbildning – ett verktyg för integration?* där kunskapsöversikten är en del. Mer kunskap i form av forskning och myndighetsstudier skulle bidra till att än mer förfinas bedömning av utländsk utbildning som ett verktyg för arbetsmarknadsetablering och integration för personer som har invandrat till Sverige.

Hur påverkar en bedömning av utländsk utbildning arbetsmarknadsetablering på sikt?

Det finns stöd i litteraturen för att en bedömning av en persons utländska utbildning generellt underlättar inträdet på arbetsmarknaden. Däremot saknas kunskap om vilken inverkan en bedömning har på arbetsmarknadsetablering över tid. UHR:s studie kommer att undersöka det området genom att personerna som ingick i studien *Effekter av utlåntagandet över utländsk högskoleutbildning* (2014) följs upp.

Vilken kunskap har arbetsgivare om bedömning av utländsk utbildning?

Vidare har kunskapsöversikten etablerat att bedömning minskar arbetsgivares osäkerhet när gäller att anställa personer med utländsk utbildning. Däremot finns endast begränsad kunskap om hur utbredd kännedomen om bedömning är hos arbetsgivare, särskilt bedömning som inte görs för ett reglerat yrke, och på vilka sätt bedömningar används av arbetsgivare. UHR:s studie kommer att undersöka vilken kunskap arbetsgivare som anställer personer med gymnasial och eftergymnasial yrkesutbildning har om, och hur de använder sig av, bedömningar av utländsk utbildning.

Kan bedömning av utländsk utbildning vara ett stöd inför vidare studier?

De studier som genomförts på området bedömning av utländsk utbildning fokuserar främst på kopplingen mellan bedömning av akademisk utbildning och arbetsmarknadsetablering. Som kunskapsöversikten visat kan studier vid ett svenskt lärosäte ge stora fördelar för etablering på arbetsmarknaden för personer som har en utländsk utbildning. UHR:s studie kommer därför att undersöka i vilken utsträckning en bedömning också kan fungera som ett stöd för att gå vidare i studier där samtliga nivåer som UHR bedömer, alltså utländsk utbildning på gymnasienivå, eftergymnasial yrkesnivå och akademisk nivå, kommer ingå.

Hur bidrar en bedömning av utländsk utbildning till integration?

I litteraturen om bedömning av utländsk utbildning finns det bara ett fåtal studier som belyser den personliga dimensionen av att få sina kvalifikationer

bedömda och erkända i ett nytt sammanhang och land. När det kommer till bedömning som en del av en integrationsprocess krävs mer kunskap om hur individer använder och förstår sin utbildning och, i förlängningen, sin plats i samhället genom bedömningen. UHR följer därför i sin studie upp vad en bedömning av ens utländska utbildning kan betyda i relation till individens upplevelse av att vara integrerad i det svenska samhället.

Referenser

Andersson, Per. Recognition of Prior Learning for Highly Skilled Refugees' Labour Market Integration. *International Migration*, 2020

Andersson Per, Fejes, Andreas och Sandberg, Fredrik. Introducing research on recognition of prior learning. *International Journal of Lifelong Education*. Vol. 32, nr. 4, 2013: 405-411

Bevelander, Pieter och Irastorza, Nahikari. Skilled Migrants in the Swedish Labour Market: An Analysis of Employments, Income and Occupational Status. *Sustainability*. Vol 13: 3428, 2021

Brücker, Herbert, Glitz, Albrecht, Lerche, Adrian och Romiti, Agnese. Occupational Recognition and Immigrant Labor Market Outcomes. *Journal of Labour Economics*. Vol. 29, nr. 2, 2021

Bucken-Knapp, Gregg, Omanović, Vedran och Spehar, Andrea. *Institutions and Organizations of Refugee Integration: Bosnian-Herzegovinian and Syrian Refugees in Sweden*. Cham: Palgrave Macmillan, 2020. E-Bok.

Bucken-Knapp, Gregg, Fakih, Zainab, och Spehar, Andrea. Talking about Integration: The voices of Syrian Refugees Taking Part in Introduction Programmes for Integration into Swedish Society. *International Migration*. Vol. 57, nr.2. 2018: 221–234

Bussi, Margherita och Pareliussen, Jon. Back to Basics – Literacy Proficiency, Immigration and Labour Market Outcomes in Sweden. *Social Policy & Administration*. Vol. 51, nr 4. 2017: 676–696

Castles, Stephen, Korac, Maja, Vasta, Ellie och Vertovec, Steven. Integration: Mapping the Field. *Home Office online report*. Vol. 29, nr.3. 2002: 115–118

Cheung, Maria och Hellström, Kristin. *Integration på svensk arbetsmarknad – ett internationellt perspektiv*. Working Paper 2017:3. <https://arbetsformedlingen.se/download/18.4fb667a1169bfd2c0a696a5/1556025903290/rapport-integration-pa-svensk-arbetsmarknad-internationellt-perspektivt.pdf>

Cheung, Maria, Rödin, Magnus, Thunström, Hanna och Wickström Östervall, Linnea. *Kunskapsöversikt: Nyanländas etablering på den svenska arbetsmarknaden*. Working Paper 2017:5. <https://arbetsformedlingen.se/download/18.3e623d4f16735f3976eae5/Working%20paper%20nyanlandas%20etablering%20p%C3%A5%20den%20svenska%20arbetsmarknaden.pdf>

Damelang, Andreas, Ebensperger, Sabine och Stumpf, Felix. Foreign Credential Recognition and Immigrants' Chances of Being Hired for Skilled Jobs – Evidence from a Survey Experiment Among Employers. *Social Forces*. Vol. 99, nr. 2, 2020

Eriksson, Erik: *Perspektiv på integration och etablering. Kunskapsunderlag för ett strategiskt arbete med stöd till nyanlända*. Centrum för kommunstrategiska studier rapport 2019: 5. Linköpings universitet: Linköping, 2019. <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1371373/FULLTEXT01.pdf>

Europeiska kommissionen. *Bolognaprocessen och det europeiska området för högre utbildning*. Hämtad 2021-12-03 från https://ec.europa.eu/education/policies/higher-education/bologna-process-and-european-higher-education-area_sv

Diedrich, Andreas. Validation of immigrant's prior foreign learning as a framing practice. *European Management Journal*. Vol. 35, 2017: 729–736

Forslund, Anders, Liljeberg, Linus och Åslund, Olof. *Flykting- och anhöriginvandrades etablering på den svenska arbetsmarknaden*. IFAU-rapport 2017:4. <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2017/r-2017-14-etablering-pa-den-svenska-arbetsmarknaden.pdf>

Green, Andy. Models of Lifelong Learning and the 'knowledge society', *Compare*. Vol. 26, nr. 3, 2006: 307-325

Guimarães, Paula och Mikulec, Borut. The paradox of utilitarian recognition or prior learning: the cases of Portugal and Slovenia. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, Pre-published. 2020: 1-14

Guo, Shibao och Shan, Hongxia. The politics of recognition: critical discourse analysis of recent PLAR policies for immigrant professionals in Canada. *International Journal of Lifelong Education*. Vol. 32, nr. 4, 2013: 464–480

Holmqvist, Emma, Omanović, Vedran och Urban, Susanne. *Organisation av arbetsmarknads- och bostadsintegration. Forskningsrapport*. SNS förlag: Stockholm, 2020 <https://snsse.cdn.triggerfish.cloud/uploads/2020/10/organisation-av-arbetsmarknads-och-bostadsintegration.pdf>

Johnston, Vanessa, Vasey, Katie och Markovic, Milica. Social Policies and Refugee Resettlement: Iraqis in Australia. *Critical Social Policy*. Vol. 29, nr. 2, 2009: 191–215

Joyce, Patrick. *Integrationspolitik och arbetsmarknad: En översikt av integrationsåtgärder i Sverige 1998–2014*. Kunskapsöversikt (2015:3). Stockholm: Delmi, 2015 https://www.delmi.se/media/mqmqjhns/delmi-kunskaps%C3%B6versikt-2015_3.pdf

Jusek. *Rätt jobb åt utrikes födda akademiker – En uppdaterad samhällsekonomisk beräkning av en fungerande jobbkedja*. Stockholm: Jusek, 2016 https://www.jusek.se/contentassets/5e1f-ba7812414fc1b657173d669c2847/rapport_ratt-jobb-at-utrikes-foddaslutlig-slutlig.pdf

Kogan, Irena. Education systems and migrant-specific labour market returns. I *Education systems and inequalities: International comparisons*.

Hadjar, Andreas och Gross, Christiane (red). (279-300) Policy Press: Bristol, 2016

Lancee, Bram och Bol, Thijs. The Transferability of Skills and Degrees: Why the Place of Education Affects Immigrant Earnings. *Social Forces*. Vol. 96, nr. 2, 2017

Lodigiani, Rosangela och Sarli, Annavittoria. Migrants' competence recognition systems: controversial links between social inclusion aims and unexpected discrimination effects. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*. Vol. 9, nr 1, 2017

Luik, Marc-André, Emilsson, Henrik, och Bevelander, Pieter. *Explaining the Male Native-Immigrant Employment Gap in Sweden: The Role of Human Capital and Migrant Categories*. IZA Discussion Papers 9943, 2016

Mozetič, Katarina. Cartographers of their Futures: The Formation of Occupational Aspirations of Highly Educated Refugees in Malmö and Munich. *International Migration* Vol. 56, nr. 4, 2020

Nationellt uppdrag för utvecklingen av validering (NUKUV). *Utveckling av validering för kompetensförsörjning och livslångt lärande inom högre utbildning*. 2019. https://www.uhr.se/globalassets/_uhr.se/om-uhr/avslutade-uppdrag/nukuv-final.pdf

Nicoll, Katherine och Fejes, Andreas (red). *Foucault and lifelong learning: governing the subject*. London: Routledge, 2008

OECD. *Glossary of statistical terms*. 2007. Hämtad 2021-11-22 från <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=6805>

Pecoraro, Marco och Wanner, Philippe. Does the Recognition of Foreign Credentials Decrease the Risk for Immigrants of Being Mismatched in Education or Skills? I *Migrants and Expats: The Swiss Migration and Mobility Nexus*, Steiner, Ilka och Wanner, Phillippe (red) (161-186). Switzerland: Springer Open, 2019

Rubensson, Kjell. The Nordic model of Lifelong Learning, *Compare*. Vol. 36, nr. 3, 2006: 327–241

Rooth, Dan-Olof och Åslund, Olof. *Utbildning och kunskaper i svenska. Framgångsfaktorer för invandrade?* SNS förlag: Stockholm. 2006. <https://sns.se/cdn.triggerfish.cloud/uploads/2020/02/utbildning-och-kunskaper-i-svenska.pdf>

Region Skåne. *Högutbildade flykting och anhöriginvandrares kvalifikationsmatchning på arbetsmarknaden*. 2020 https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/integration_yrke_master_rev1.pdf

Sommer, Ilka. Recognition of foreign qualifications in Germany: Selectivity and power in re-making professionals. *International Migration*. Vol. 59, 2021:26–41

SFS 1993:100 Högskoleförordningen.

SFS 2021:569. Förordningen om ändring i högskoleförordningen (1993:100).

SFS 2017:900 Förvaltningslagen.

SOU 2018:29. *Validering i högskolan – för tillgodoräknande och livslångt lärande. Delbetänkande av Valideringsdelegationen 2015–2019.* https://www.regeringen.se/4969b2/contentassets/1d1527350efd47f992fb690abb72e84f/delegationen-forslag-och-bedomningar-sou-2018_29.pdf

SOU 2019:69 *Validering – för kompetensförsörjning och livslångt lärande: slutbetänkande av valideringsdelegationen.* <https://www.regeringen.se/4a73fd/contentassets/dfe0be15844c46f38630f6a2fb847a4f/validering---for-kompetensforsorjning-och-livslangt-larande-sve.pdf>

SOU 2017:18 *En nationell strategi för validering. Delbetänkande av Valideringsdelegationen 2015–2019.* <https://www.regeringen.se/49381e/contentassets/010e0c77c0fc421b83f329a2a6206606/en-nationell-strategi-for-validering-sou-201718.pdf>

Svenskt näringsliv. *Arbetsgivares syn på utlandserfarenhet.* 2010. <http://unilink.se/Content/41026/Linkoping-2010-Arbetsgivarens-syn-pa-utlandserfarenhet.pdf>

Sveriges internationella överenskommelser (SÖ 2001:46) <https://www.regeringen.se/49c845/contentassets/0984ba5057644e688af0c741dbcf7662/konvention-om-erkannande-av-bevis-avseende-hogre-utbildning-i-europaregionen>

Tibajev, Andrey. Utrikes födda på arbetsmarknaden i Sverige: en forskningsöversikt. *Themes on Migration and Ethnic Studies*. Vol. 43, nr. 16, 2016. <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:918797/FULLTEXT01.pdf>

Tibajev, Andrey och Hellgren, Carina. The Effects of Recognition of Foreign Education for Newly Arrived Immigrants. *European Sociological Review*. Vol. 35, 2019:506–521

Tibajev, Andrey. *Bedömning av utländsk utbildning: effekter på sysselsättning och lön.* SNS Analys 72. SNS förlag: Stockholm 2021. <https://sns.se/cdn.triggerfish.cloud/uploads/2021/04/sns-analys-72-bedomning-av-utlandsk-utbildning--effekter-pa-sysselsattning-och-lon.pdf>

Universitets- och högskolerådet. *Effekter av utlåtandet över utländsk högskoleutbildning. Redovisning av regeringsuppdrag till Universitets- och högskolerådet.* 2014. https://www.uhr.se/globalassets/_uhr.se/publikationer/2014/uhr-rapport-effekter_utlatandet_utlandsk_hogskoleutbildning_2014.pdf

Universitets- och högskolerådet. *En särskild valideringsinsats – avrapportering av regeringsuppdrag.* 2016. https://www.uhr.se/globalassets/_uhr.se/publikationer/2016/sarskild-valideringsinsats---rapport-till-regeringen.pdf

Universitets- och högskolerådet. *ENIC-NARIC Sverige. Hämtad 2021-12-03 från* <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/enic-naric-sverige/>

Universitets- och högskolerådet. *Jag vill arbeta i Sverige. Hämtad 2021-12-03 från* <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/information-innan-ansokan/Arbeta-i-Sverige/>

Universitets- och högskolerådet. *Lissabonkonventionen underlättar studier i annat land Hämtad 2021-12-03 från* <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/enic-naric-sverige/Lissabonkonventionen/>

UHR. *Referensramar för svenska kvalifikationer och examina. Hämtad 2021-12-03 från* <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/enic-naric-sverige/referensramar-for-svenska-kvalifikationer/>

Universitets- och högskolerådet. *Reglerade yrken. Hämtad 2021-12-03 från* <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/information-innan-ansokan/Arbeta-i-Sverige/Reglerade-yrken/>

Universitets- och högskolerådet. *Uppföljning av pilotverksamheten för bedömning av reell kompetens (REKO). 2019.* https://www.uhr.se/globalassets/_uhr.se/publikationer/2021/uhr-uppfoljning-av-pilotverksamheten-for-bedomning-av-reell-kompetens-reko.pdf

Universitetskanslersämbetet. *Etablering på arbetsmarknaden efter kompletterande utbildning – personer med utländsk utbildning. Rapport 2021:2.* <https://www.uka.se/download/18.5b0805f6177cddfd035935/1614181596945/rapport-2021-02-23-Etablering-efter-kompletterande-utbildning.pdf>

Vogiazides, Louisa, Bengtsson, Henrik, Axelsson, Linn. *Geographies of occupational (mis)match. The case of highly educated refugees and family migrants in Sweden.* Kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet, Stockholm. 2021.

Västra Götalandsregionen. *De utrikes föddas arbetsmarknadsintegration i Göteborgsregionen. VGR Analys 2019:31.* <https://mellanarkiv-offentlig.vgregion.se/alfresco/s/archive/stream/public/v1/source/available/SOFIA/RS7897-268913469-233/SURROGATE/De%20utrikes%20f%03%b6ddas%20arbetsmarknadsintegration%20i%20GR.pdf>

Utbildning, utbyte, utveckling – för alla som vill vidare

UHR är en statlig myndighet med flera uppdrag inom utbildningsområdet. Myndigheten finns i Stockholm och i Visby.

UHR:s fem huvudsakliga ansvarsområden:

- Information inför högskolestudier, ansvar för högskoleprovet, ta fram regelverk och samordna antagningen till högskolan.
- Utveckla och förvalta IT-system och e-tjänster åt utbildningssektorn.
- Förmedla internationella utbyten och kompetensutveckling för hela utbildningskedjan.
- Bedöma utländska utbildningar.
- Främjande uppgifter och analyser av frågor inom UHR:s ansvarsområde.